

ΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΤΟΥ ΚΙΟΤΟ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΜΑΣ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ (Φεβρουάριος 2005)

Συγγραφέας: ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Η αλλαγή του κλίματος του πλανήτη μας είναι ίσως το πιο σημαντικό θέμα που αντιμετωπίζει η παγκόσμια κοινότητα. Η εφαρμογή του Πρωτοκόλλου του Κιότο είναι γι' αυτό μια σημαντική ημέρα. Οι προκλήσεις, όμως, παραμένουν ακόμα μπροστά μας.

Πρώτον, σήμερα, υπάρχει η αίσθηση σε όλους τους κατοίκους της Γης ότι κάτι συμβαίνει με το κλίμα. Όλοι αντιλαμβανόμαστε αλλαγές που δεν μπορούμε να τις ερμηνεύσουμε. Όμως, οι πραγματικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής θα παρουσιαστούν σε βάθος χρόνου. Το κεντρικό ερώτημα που έχουμε να απαντήσουμε είναι πως μπορούμε να σκεφτόμαστε, να διαμορφώνουμε πολιτικές, να τις αποφασίζουμε και να τις εφαρμόζουμε όχι μόνο για το σήμερα αλλά για το αύριο. Αυτό, το οφείλουμε στις επόμενες γενιές.

Δεύτερον, όλη η συζήτηση για την κλιματική αλλαγή, όπως συμβαίνει και με όλα τα περιβαλλοντικά προβλήματα, γίνεται συχνά σε λάθος βάση, όταν αναπτύσσεται ανταγωνιστικά ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και την περιβαλλοντική προστασία. Επικρατεί συχνά η πεποίθηση ότι αν προτάξουμε την προστασία του περιβάλλοντος περιορίζουμε τις δυνατότητές μας για ανάπτυξη, με συνέπειες ακόμη και στις καθημερινές μας συνήθειες. Αυτή είναι η βάση της συζήτησης που επικρατεί σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτή, ακριβώς, τη βάση πρέπει να αλλάξουμε.

Τρίτον, στον κόσμο μας συντελείται σήμερα ταυτόχρονα η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και η «παγκοσμιοποίηση της οικολογίας», με πολυμερείς συμφωνίες, συμβάσεις και Πρωτόκολλα. Όμως, τα δύο αυτά συστήματα δεν συνοδεύονται από μια «παγκοσμιοποίηση της πολιτικής». Από μια παγκόσμια δηλαδή «συμφωνία» με συγκεκριμένους όρους και δεσμεύσεις ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες και τις αναπτυσσόμενες χώρες για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον περιορισμό της φτώχειας. Σ' αυτή την κατεύθυνση πρέπει να κινηθούμε.

Το Πρωτόκολλο του Κιότο, που τίθεται σήμερα σε εφαρμογή, προβλέπει συγκεκριμένες δεσμεύσεις για τις χώρες που το έχουν υπογράψει. Όμως, ακόμη κι αν το Πρωτόκολλο εφαρμοστεί πλήρως, δεν θα είναι αρκετό, αν θέλουμε σοβαρά και υπεύθυνα να αντιμετωπίσουμε το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής. Οι πολιτικοί μας θεσμοί πρέπει να κατανοήσουν την ανεπάρκεια ακόμη και του Κιότο. Η σπουδαιότητα του Πρωτοκόλλου έγκειται στο γεγονός ότι μια διεθνής περιβαλλοντική συμφωνία αποκτά νομική ισχύ για τα κράτη και αποτελεί ένα εργαλείο βάσης πάνω στο οποίο μπορεί να ληφθούν δραστικότερα μέτρα.

Η κλιματική αλλαγή ως θέμα πρέπει να καταλάβει κεντρική θέση στην πολιτική μας ατζέντα. Πέρα από κάθε κοινοβουλευτικό κύκλο. Πέρα από τον κύκλο ζωής μιας κυβέρνησης, πρέπει να κατέχει κεντρική θέση στις πολιτικές όλων των κομμάτων και όλων των χωρών. Κι αυτό σε τρία επίπεδα: ως αποτέλεσμα κυβερνητικών επιλογών, ως αποτέλεσμα της πίεσης των πολιτών προς τις κυβερνήσεις, ως αποτέλεσμα της καινοτόμου δράσης των επιχειρήσεων απέναντι σε μια νέα αγορά που διαμορφώνεται. Μια αγορά όπου κριτήριο ανταγωνιστικότητας θα είναι και το πόσο μια τεχνολογία ή ένα προϊόν ωφελεί ή βλάπτει το περιβάλλον. Αποτελεί πρόκληση να αποδείξουμε ότι οι καλές πολιτικές για το περιβάλλον είναι και καλές πολιτικές για τις επιχειρήσεις και την οικονομία.

Η επιστήμη και η τεχνολογία δεν μπορούν μόνες τους να δώσουν τη λύση. Μπορούν να δώσουν τα μέσα για τη μείωση των εκπομπών των ρύπων. Μπορούν να δώσουν το έναυσμα για νέες επιχειρηματικές και οικονομικές δυνατότητες. Υποχρέωσή μας είναι να διαμορφώνουμε εκείνες τις συνθήκες που υποστηρίζουν τη φιλική προς το περιβάλλον καινοτομία και την προωθούν μέσα στην αγορά. Το στοίχημα αυτό είναι ακόμη μεγαλύτερο για τα σοσιαλιστικά κόμματα, και ειδικότερα αυτήν την περίοδο που οι συσχετισμοί οι οποίοι διαμορφώνονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχουν ως προτεραιότητά τους την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Το Πρωτόκολλο του Κιότο δημιουργεί μια νέα αγορά που θα διαχειρίζεται άδειες ρύπανσης. Η ρύπανση αποκτά πλέον ονομαστικό κόστος. Η χώρα μας θα κληθεί με τα σημερινά δεδομένα να καλύψει το κόστος της ζημιάς που προκαλεί στο περιβάλλον. Κι αυτό το κόστος δεν θα είναι μικρό. Έχουμε αναλάβει συγκεκριμένες δεσμεύσεις με το Πρωτόκολλο και η Ελλάδα πρέπει να πάρει δραστικά μέτρα για να μπορέσει να

ικανοποιήσει τις δεσμεύσεις αυτές. Οφείλει να διαμορφώσει μια Εθνική Στρατηγική για τις Κλιματικές Αλλαγές και ένα Εθνικό Σχέδιο Εφαρμογής της Στρατηγικής αυτής.

Απαιτείται διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και τους πολίτες. Συνεργασία και συνεννόηση ανάμεσα στα κόμματα. Η Εθνική Στρατηγική πρέπει να εξετάσει μια γενικότερη αναμόρφωση - «πρασίνισμα» του φορολογικού πλαισίου με στόχο να μεταφερθούν τα φορολογικά βάρη από φιλικά προς το περιβάλλον αγαθά, υπηρεσίες και δραστηριότητες σε επιβλαβή. Χρειάζονται επίσης συγκεκριμένα μέτρα για την προώθηση τεχνολογικών καινοτομιών, για την προώθηση της ενεργειακής αποτελεσματικότητας και της χρήσης νέων τεχνολογιών.

Η κλιματική αλλαγή αναδεικνύει τα νέα χαρακτηριστικά της σύγχρονης διεθνούς πολιτικής. Ο διατομεακός και υπερεθνικός χαρακτήρας του προβλήματος, η αλληλεξάρτηση ανάμεσα στις χώρες, η διαμόρφωση νέων εταιρικών σχέσεων και δικτύων, η δημόσια συζήτηση και η πρόληψη αποτελούν τα νέα χαρακτηριστικά και τα νέα ζητούμενα στη διεθνή πολιτική. Η εκπαίδευση της νέας γενιάς αποτελεί όρο εκ των «ων ουκ άνευ».

Το κεντρικό πολιτικό ερώτημα σε διεθνές επίπεδο είναι αν μπορούμε να βρούμε μια ατζέντα που θα μας ενώσει, που θα ενώσει τη διεθνή κοινότητα. Πολλές φορές στη διεθνή κοινότητα η ενότητα που προβάλλεται για τα θέματα αυτά βασίζεται σε μια ψεύτικη βάση, σε μια ουτοπική ελπίδα. Στην πραγματικότητα, ο κόσμος είναι διχασμένος σε δύο ή και τρεις κόσμους, όπως συνέβη και στην Παγκόσμια Διάσκεψη για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη στο Γιοχάνεσμπουργκ. Χρειάζεται ειλικρίνεια για την ανάδειξη των συμφερόντων που βρίσκονται αντιμέτωπα.

Ακόμη κι αν διαφωνούμε για τη φύση των προβλημάτων και τις λύσεις τους, ένα είναι σίγουρο. Κανένα έθνος, σήμερα, δεν μπορεί να λύσει τα προβλήματα αυτά μόνο του. Η αλληλεξάρτηση είναι αδιαμφισβήτητη. Τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι τα προβλήματα που κατ' εξοχήν μπορεί να λύνονται στη βάση της πολυμερούς συνεργασίας και της προληπτικής δράσης. Οι πολιτικές μας επιλογές πρέπει να προλαβαίνουν την εμφάνιση των προβλημάτων για να μη χρειάζεται να αντιμετωπίσουν την κρίση όταν αυτή ξεσπάσει, οπότε και το κόστος είναι μεγαλύτερο. Πολύ περισσότερο που στην κλιματική αλλαγή οι συνέπειες είναι μη

αναστρέψιμες.

Ως χώρα, παραμένουμε ακόμη σε μια τακτική που θέλει να αντιμετωπίσει τα προβλήματα όπως αυτά εμφανίζονται σήμερα. Αυτή η τακτική όμως είναι εξ αρχής ξεπερασμένη. Η διαμόρφωση μιας προληπτικής πολιτικής επιδιώκει να εκτιμήσει τις παρενέργειες των επιλογών μας, τόσο σήμερα όσο και στο μέλλον. Μια προληπτική πολιτική είναι σήμερα περισσότερο αναγκαία παρά ποτέ. Είναι πραγματικά θέμα πρώτης προτεραιότητας, γιατί οι επιπτώσεις αφορούν την οικονομία και την ανάπτυξη, την κοινωνία συνολικά, αλλά και την καθημερινή ζωή του πολίτη, ακόμη κι αν αυτό δεν γίνεται πάντα απολύτως αντιληπτό.

Για μας, το περιβάλλον και η προστασία του μπορεί να αποτελέσει, πέρα από τη διατήρηση της παράδοσής μας και της ιστορίας μας, έναν νέο αναπτυξιακό πόρο. Πιστεύω ακράδαντα ότι σε ένα νέο σχέδιο ανάπτυξης το περιβάλλον μπορεί να είναι η αιχμή του δόρατος, ιδιαίτερα για τη μεταρρύθμιση της αγροτικής οικονομίας και την ανασυγκρότηση της υπαίθρου. Η προσέγγισή μας δεν πρέπει να είναι αμυντική, αλλά μια προσέγγιση που θα μετατρέπει το περιβάλλον σε συγκριτικό πλεονέκτημα για τη χώρα μας.

Το παρόν κείμενο δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» την Τετάρτη 16 Φεβρουαρίου 2005.